

костагин костагинов

СИТНО,
с клякане

© Костадин Костадинов, автор, 2015 г.
© Дея Вълчева, художник, 2015 г.
© Книгоиздателска къща „Груд“, 2015 г.

ISBN 978-954-398-402-2

костагин костагинов

СИТНО,
с клякане

Книгоиздателска къща **труд**
София, 2015

ВСТЪПИТЕЛНИ ДУМИ

Понякога уж всичко е наред, а усещаме, че не е. Така и не разбираме какво точно, само долавяме неприятния дъх на подозрението. В такива моменти сме сигурни, че пропускаме нещо, губим нещо, нещо свършва, преди да е започнало.

Живеем, съгласявайки се или примирявайки се или не с това. Разбира се, бихме могли да живеем по друг начин, да правим нещо друго, всичко би могло да е друго, но не е. Хубаво е да знаем, че нещата са такива именно заради нас, а не въпреки нас. Може би не сме направили нищо всичко това да се случва, но не сме направили и нищо, за да не се случва.

Всеки се е изправял пред удобството на лъжата. Твърде голямо е изкушението да я използваме като извинение да не правим нещо друго с живота си.

Животът има едно-единствено изискване към нас – да не го проиграваме. По някаква причина обаче ние правим точно това. После го наричаме опит и пропускаме важното уточнение – опитът не е реалност, а свободно избрани от нас факти, за които дори не знаем дали са истински.

Историята е измислена. Всяко съвпадение на имена и герои е случайно и непреднамерено.

КРЪЧМАТА НА ПОП ФИЧО

Това е краят, приятел...

Това е краят...

Краят на нашите объркани планове...

Краят на всичко, което е останало...

Краят...¹

Фичо пак наду магнетофона до дупка. Атакува проклетата следобедна тишина с ролкова „Весна“², модел 1963-та – съветска машина, надеждна като калашник. През гъстата като желе мараня гласът на Джим Морисън (оня пич от The Doors, който си отиде от свръхдоза) се процеждаше откъм каменна къща, скрита под сянката на огромен кестен. Израсъл на самия бряг, навел корона досами водата, той пиеше последната си глътка, преди да падне в Струма. Все пак стоеше, превит от неземна сила...

Впрочем силата беше земна. В нощта срещу 1 май 1986 година чернобилският облак достигна Момино толкова радиоактивен, че за една нощ свали шумата и огъна дървото като парче тел. Дори ония умници от ДС не разбраха какво точно се бе случило, затова организираха секретна операция под кодово название „По юж-

¹ Из песента The End („Краят“) на група The Doors – бел. авт.

² „Пролет“ – бел. авт.

ната граница дренките узряха“. Трябваше да се издирят „горещи частици“ цезий. След приключването на акцията властта най-сетне узна истината – дренките бяха узрели навсякъде. Все пак окончателната оценка звучеше оптимистично: „Радиация няма, но намалява“...

– Опа, леко да не паднеш! – каза Мите Пичо.

За двайсет и осем години само на него и на поп Фичо им хрумна да коментират странната кестенова метаморфоза. Единият го направи от глупост, а другият – защото беше прекалено умен. Резултатът обаче се оказа един и същ – отникъде нямаше нито обяснение, нито отговор. И тогава властта не си падаше по отговорите, просто имаше да решава по-важни задачи, не позволяваше да я занимават с някакви кестени. От най-високо равнище препоръчаха овчарят да си гледа овчарските работи, а попът – попските, и с това случаят беше приключен.

Виж, прекомерният и неконтролиран растеж на прасетата беше съвсем друга работа – всички коментираха, но пак никой – нито Мите, нито Фичо, нито дори Сталин Колчев, не се досети да свърже едното с другото. И пак оня многознайко Мите плещеше най-много от всички – и за сиренето, и за кашкавала, и то след като отказа да изхвърли радиоактивното мляко. Цял месец безстрашно произвеждаше радиоактивен кашкавал, после още по-безстрашно го консумираше пред смаяните погледи на съседите си – толкова безстрашно, че те самите се мотивираха за консумация. Дори тогавашният първи секретар Страшников, известен с твърдата си ръка и още по-твърдото управление, не обели дума – беше отчел токсичната суровина като успешно унищожена.

– Що народ яде тогава от тоя кашкавал – хвалеше се Пичо. – Па сега, след двайсет и осем години, нищо ни нема!

Хак му на бърборенето – без да иска доказа, че радиация въобще не е имало, няма и няма да има и всичко е вражеска пропаганда.

Не е безопасно или изненадващо... Краят... Аз никога няма да погледна отново в очите ти...

The Doors пееха от небесата.

Долу Струма криеше водите си под сенките. Слънцето загаряваше лекомислието до бяло и го инжектираше венозно като хероин. Кръвта завираше и мозъкът къкреше на тих огън. Пареща като ракия, жарката негаронеше пухчета папур, те падаха в безветрието, залепваха о водното огледало и заедно с жабите се носеха из супата на безхабрието.

В Момино нямаше часовникова кула, но имаше биволица – Маруша успешно изпълняваше ролята на местна забележителност. Гордостта на селото, а и на целия Югозапад, лежеше в калта и дъвчеше сламки от следобеда. До нея зорко наблюдаваше собствеността си стопанката ѝ Росина, дошла незнайно откъде – млада, неземно красива циганка, с тяло, създадено единствено за любов, и възраст, която никой не се наемаше да отгатне. Маруша имаше единствено Росина, а Росина – Маруша, една без друга те нямаха нищо. И двете живееха в блатото, поне така се говореше, но тук говореха какво ли не, та дори, че последните десетина години циганката работила като „магистралка“. Както и да го погледнеш, не беше кой знае каква новина. И ето сега жената се върна, защото човек, като поостарее, се стреми натам, където е засукал майчиното си мляко. Проблемът бе, че дори поизхабена, тя все още беше неземно красива. Въобще в Момино човек можеше да чуе всичко, още повече за нея – моминската самодива,

за каквато бе обявена още през 1986-а. Самият Фичо не вярваше нито на едното, нито на другото, по-точно правеше всичко възможно да не повярва.

Денем циганката припичаше апетитните си кълки сред блатната тръстика, а вечер къпеше божественото си тяло в топлите струмски води. Маруша също не излизаше от блатото – лежеше там от март до ноември, закотвена в плитчината като атомна подводница.

Можеш ли да изобразиш онова, което ще бъде...

Толкова безгранично и свободно... Отчаяно нуждаещ се от нечия странна ръка... В отчаяна страна...

Заседнала като залък в гърлото, къщата засега печелеше битката с тресавището, но неизбежното все някога щеше да се случи. От време на време в пристъп на краеведен стоицизъм някой кандидат-депутат я наричаше „възрожденска“, от което не произтичаха особени ползи нито за селото, нито за когото и да било. Откритият в мазето скелет на бирник, убит преди шейсет години, както и близостта на плажувачата циганка ѝ създадоха лоша слава, която обикаляше селото като блудница. Възприемаха Росина по същия начин – и преди, и сега красотата ѝ предизвикваше основателни съмнения и още по-основателни предположения. Всички, млади и стари, намираха повод да излязат „на въздух“ сред тръстиката. Там сред буйната растителност те наблюдаваха нощното къпане на самодивата или поне дневния ѝ плаж.

Строена за плевня, сградата отначало бе хоремаг, после – читалище, кино, младежки, после – културен дом... След всичко това, изгубила битката със зрителския интерес, остана това, каквото винаги е била – кръчма. По тази причина я възприемаха и като единствената културна институция в Момино.

ПИВНИЦА
„ПАРАДИЗО“
САМО ЗА ЖИТЕЛИ НА ДОЛНО МОМИНО

– Кряяк !... Кра-кряяк... – жабешкото щастие огла-
сяше пустошта.

От време на време някоя водна змия завърташе ефектно задно салто и цопването ѝ отекваше чак до Мо-
мин мост, но селцето спеше и радостта – и жабешката, и змийската, оставаше несподелена.

На твърдата земя раздвижването настъпваше едва надвечер. След дългата следобедна дрямка моминчани щъкаха насам-натам, свършваха това-онова и бързаха да се приберат, за да си легнат навреме. „Навреме“ тук означаваше по светло.

Изпънал крака връз бара, Фичо балансираше сто-
ла като шериф и чакаше да мине следобедът. В очите му грееше неугасимият пламък на рокер, чиято брада стърчеше разгонена като котешка опашка. Непокорната коса разстиляше проклетия връз раменете му, а капсите по източените ботуши святкаха предупредително. Под терасата старото иже „Планета“ докосваше перилата с дългите си като бивни ръчки. Шестстотинкубиковият звяр, от години преправян на ямаха – правен-недопра-
вен, кротко чакаше да го пришпорят из равното поле.

С други думи Фичо определено се бе докарал да при-
лича на Джим, а бърлогата и всичко останало трябваше да пренесе любопитния поглед в Тексас, където свобо-
дата открай време ходеше по улиците като хлапак, кой-
то може да си купи сладолед, когато си поиска. Обичаше

Тексас. Макар да не бе стъпвал там, мисълта за далечното място носеше ведрост, която му бе по-необходима от въздуха. Разбира се, ревът на мотора, в комплект с металисткия обков, побъркваше моминските старци. Те смятаха подобни неща за префърцунени, а Тексас – за най-лошото място на света. „Свобода! За какво ти е? Дърт мъж си, а се обличаш като педераст“ – казваха, а забележката обобщаваше общото виждане за нещата – тук не знаеха кой е Джим Морисън, не обичаха моторджиите, а още по-малко – ботушите с капси.

Из пропитото с алкохол помещение гълъбите подхвърляха коричките хляб, които кръчмарят ловко изстрелваше с тънките си като писалки палци. Наричаше този момент от деня „никотинова медитация“. Наслаждаваше се на онова, което му беше останало – птичето доволство, психеделичният саунд на The Doors и сладостта на петнайсетсантиметровата цигара, която свиваше специално за случая. Най-хубавото бе, че пернатите приемаха всичко с енергично кимане, тоест – с пълно одобрение. „Всеки има нужда от одобрение, дори то да идва от някакво пиле“ – философстваше Фичо и дръпваше цял сантиметър от качака.

За нещастие той самият не одобряваше живота си. Дали страстта към мисленето не се оказа просто страст към пушенето и дали то наистина стимулира разсъжденията, както бе чел в едно списание? Защото напоследък мислите му затъваха в пясъците на отчаянието. Губеше надежда заради един наглед лесен въпрос, който го глождеше и му носеше само тревога: „Нима е грях да вярваш в онова, в което наистина вярваш?“.

Някога, като свещеник, успяваше да приема живота такъв, какъвто е, но като кръчмар... След като Бог позволи да бъде унижен, не му остана нищо друго, освен да заобича себе си повече от Него. Но пък престана да

обича другите. Някога успяваше, а сега бе отвратен и от тях, и от себе си. Питаше се какво правят всички, какво правеше той самият, че всичко се оказа толкова гадно в един пропаднал свят, в който нищото е ценност.

– Ако си повърхностен, не забелязваш кога си станал обикновен гадняр. Бях свещеник и мислех като гаден свещеник, сега съм кръчмар и мисля като гаден кръчмар – мърмореше през дима и единственото, на което се надяваше, бе Господ сам да сложи край на това безумие. – Това трябва да спре, дори да означава светът да свърши.

Макар и налудничавата идеята му носеше облекчение, завладяваше го въпреки волята му, и когато ѝ се отдадеше, цигарата ставаше по-сладка, а безкрайният следобед – по-поносим.

Голямата му тревога обаче бе друга и тя гореше душата му като волтова дъга. Гледката към блатната тръстика с вечно дъвчещата Маруша и стопанката ѝ, която лежеше до нея, го изпълваше с непоносимо притеснение. Нощем, докато Росина се къпеше, Фичо се вираше в черната тишина, очите му сълзяха от напрежение, а когато зърнеше крайчеца на лунносребреещото тяло, гърлото му се свиваше от вълнение, дъхът му спираше и единственото, което в този момент искаше, бе да умре. А забележеше ли някоя сянка да притичва през папура, пламваше целият от ревност:

– Господ ми е дал това място като наказание – платил съм си, за да я имам само аз – крещеше той и се задъхваше от гняв като астматик.

Всъщност почти не помнеше какво се случи в онази априлска вечер преди двайсет и осем години. Тогава той, както обикновено, гонеше ижето из пустите селски улици. Освен „никотиновата“, хората не одобряваха и „мотоциклетната“ медитация. Все казваха: „Тоя мо-

тор, това ще му изяде главата на попа“, но го търпяха – беше млад, а тук младите правеха каквото си искат. Към полунощ засилваше машината по ската на моста, изскачаше с бясна скорост над гърбицата и оттам за секунда политаше, а безтегловността го отнасяше направо в Рая. Тогава я зърна за първи път – петнайсетгодишно момиче, което стоеше насред блатото – видение в прозрачна бяла рокля и върбов венец на главата, диво и предизвикателно като зверче и в същото време чисто, невинно замечтано и като всяко дете, лишено от всякакви задръжки и страхове. Сякаш ходеше по водата. Той всъщност това си помисли и отиде да провери дали подобна красота може изобщо да съществува. А там просто ангелът му не издържа – самодивата го приласка и още първата вечер го люби като зряла жена, а после, докато го испращаше, дори му каза:

– Да не забравиш да се покаеш.

И той, щом се прибра, се покая. Дълбоко в себе си обаче не усети разкаяние – беше прекалено щастлив, за да се упреква, и прекалено млад и наивен, за да усети, че животът му е осквернен и погубен завинаги. Повече не стъпи в блатото, не се качи на мотора, а всяка вечер вместо него яздеше отчаянието.

До ПХЕНЯН

Донасям, че обектът се намира във фаза на депресивно състояние, което позволява да бъде успешно контролиран и насочван да инициира и изпълнява задачи. Въпросното състояние е причинено от незаконно пребиваваща циганка – същата, заради която бе вербуван. Това предполага, че тя отново може да бъде успешно използвана.

ПОЩАЛЪОН

Някога Фичо наистина беше поп, известен в духовните среди с откритието, че ангелите не спят дори нощем. През 1986-а младият дякон Герасим със светско име Филип Арnaudов ведно с църковното служение и по повод „ангелския“ въпрос заведе няколко пенсионерки на екскурзия до манастирите из Северна България. Проблемът бе, че я организира в разгара на тютюневата кампания, а бабите бяха основната работна сила в региона. Въобще разсаждането на тютюна бе най-важното обществено-политическо събитие, по-важно дори от самия социализъм, спасителна лодка на Светлото бъдеще, а то от своя страна – най-сигурният залог, който комунизмът не можеше да си позволи да проиграе. Имаше хиляди други кампании, но тази беше решаващата. Затова всеки опит да се наруши ходът ѝ срещаше категоричния отпор от страна на Партията кърмилница.

**В ЧЕСТ НА XIII КОНГРЕС НА БКП
ДА ПРЕИЗПЪЛНИМ ПЛАНА ЗА ТЮТЮНА
И САМОЗАДОВОЛЯВАНЕТО!**

Не беше шега работа – десетте бабешки сили гарантираха засаждането на 4700 декара тютюн. Ето защо шляенето по екскурзии не се толерираше – обратно, Партията го прие като саботаж.

Чашата преля наврѳх 1 май, когато свещеникѳт, кой знае защо, заби камбаната в момента, в който Страшников преряза лентата и откри нова сврѳхмодерна База с мобилизационно назначение.

– Что ето?! – възмути се той и рунтавите му вежди литнаха в небесата.

Естествено възприе звъна на камбаната като намеса в партийните дела, саботаж на строителството на социализма. Истината се оказа дори по-лоша. Свещеникът, разбрал отнякъде за движението на чернобилския облак и за цезия, който той ръси над Момино, всъщност бе подал сигнал за радиационна и химическа опасност. Той дори прочел, че посоченият сигнал „се подава с чести удари на дрънчащи предмети, камбани и пр.“, та като прочел „камбани“, решил да изпълни патриотичния си дълг.

– Трябва да спрем тоя поп саботьор! – разпореди се Страшников и изиска незабавна проверка на военномобилизационното назначение на запасния Арнаудов и така последният, оказал се картечар с чин редник, незабавно бе мобилизиран и призван при кмета на следващия ден в девет сутринта.

В указания час редник Арнаудов влезе в приемната и зачака. Ташев отсъстваше. След като вися три часа, попят си тръгна. На другия ден кметът го повика отново, прие го на секундата и го започна още от вратата. И понеже в кабинета му бе извикан редникът, а не свещеникът, обръщаше се към него само със светското име:

– Редник Арнаудов, защо не сте се отзовали на повиквателната?

Кметът обичаше да говори за нещата сякаш те се случваха на друга планета.

– Отзовах се, другарю председател, вас ви нямаше...

– Как така ме нямаше бе, Арнаудов, да не искаш да кажеш, че кметът е изчезнал? Що за клеветнически твърдения, Арнаудов!

– Не, но...

– Ето, виждаш ли, Арнаудов, свят човек си, а лъжеш?

Не изпълняваш просто разпореждане, а се занимаваш с неща, дето не ти влизат в работата!

– Какво имате предвид?

– Много неща, Фичо, чувам много неща – каза Ташев и започна по ред на номерата. Вече говореше за „него“ сякаш дяконът отсъстваше и е отскочил за известно време до луната.

– И така, отец Герасим кара мотор посред нощ и смущава спокойствието в селото, слуша забранена музика, която някои наричат „наркоманска“, приема в църквата млада циганка, която от месец тероризира селото с незаконното си пребиваване в блатото и към която са предприети мерки за въдворяване на друго място, и накрая, но не по важност – бие камбаната без повод, с което създава обстановка на паника и развитие на слухове около радиационната обстановка в републиката... Все неприятни неща, Арнаудов.

– Всеки може да влезе в църквата, кмете.

– Не всеки, Фичо, не всеки. Тя не е „всеки“, а петнайсетгодишно момиче.

– Поиска кръщенка.

– Знаеш, че църковната церемония по кръщаване трябва да се съгласува с нас, защото има и гражданска такава, а трябва да присъстват и родителите, плюс това е циганка, сега какво, ще ми цъфне тук някой циганин и ще пита защо малолетната му дъщеря е кръстена без негово съгласие.

– Тя няма родители...

– Още по-лошо, Арнаудов, значи съм прав, че е кръстена без тяхно съгласие... Както и да е, мъже сме, затова все някак ще се разберем, но другото...

Свещеникът изтръпна. Отдаден на терзанията си, досега дори не беше се замислял, че онази вечер някой може да го е видял. Поуспокои се чак когато усети, че

Ташев стреля напосоки. От друга страна, Росина наистина бе идвала в църквата, но тогава той, редникът Арнаудов, веднага след кръщенето я отпрати и така да се каже „удържа фронта“.

– Между нас никога не се е случвало нищо – излъга шепнешком.

– Добре де и аз така чувам, нищо не е станало, обаче, когато невръстно момиче влезе в църква, винаги има съмнение. Но тези съмнителни пътувания – разконцентрираш работната сила в най-усилния сезон, така да се каже, проваляш кампанията. Това по същество също е саботаж. И най-важното – да биеш камбаната без причина е нарушение не само на социалистическите закони, но и на църковните. Поемаш огромна отговорност, Арнаудов... Това не е грижа за паството!...

Свещеникът мълчеше.

– Мисля, че разбираш... Сега само ще те глобя сто лева за това, че използваш камбаната не по предназначение, замърсяваш, така да се каже, интонационната среда и ако се повтори, ще те дам под съд за диверсия... Зная, че църквата ще се опита да те измъкне, но стане ли дума за нарушение и на църковните канони, ще те изостави... Внимавай в картинката, Фичо, в Момино не се шегуваме, стане ли дума за тютюн, камбани и саботиране на властта.

До ПХЕНЯН

Донасям, че преди седмица обектът блудства с малолетна циганка, която незаконно пребивава в блатото на село Момино. С оглед ситуацията и неговото състояние, пристъпвам към вербуване.

ПОЩАЛЪОН

На другия ден кметът нареди „обстойно следене“, но преди всичко извика директора на клона на ДСК и му възложи да не изпуска из очи документите, който попът подписва, когато внася дребни суми за свещи. Резултатът не закъсна. След седмица партийният комитет получи доклад за подправена фактура – „поправено число“, вследствие на което Арнаудов незаконно придобил 13 лева и 23 стотинки.

– Хванах го! – кресна първият секретар Страшников и тутакси написа писмо до митрополита.

Той естествено побесня – неговият служител не само беше оплескал работата, но и беше заловен от когото не трябва. Тонът на отговора можеше да строши камък: „Очевидно дякон Герасим е в сговор с дявола, обладан е от зли сили... и т.н.“ Последва процедура по отстраняване от служба. След шест месеца го снеха от сан или както там наричат разпопването. За щастие свещеникът се размина само с него.

Дяволът май наистина беше се вселил в душата Фичова. Месец след като напусна лоното на църквата, вече младши хигиенист в училището, бившият поп бе хванат да цитира класическата фраза на Ленин – онази за електрификацията плюс съветската власт е равно на комунизъм, като замени думата „електрификация“ с „простотия“.

Каза го на майтап, но който трябва го чу и за да е ясно, че властта не само слуша, ами и чува, Първия цитира друга фраза на пролетарския вожд:

– Селяните са най-страшният враг на революцията!
– Веждите му, както винаги, подскачаха и това, както винаги, вещаеше неприятности. Всъщност каза: „От тия селяци може да се очаква всичко!“.

С две думи ситуацията около бившия свещеник се усложни. И когато всички очакваха най-лошото, извед-

нъж назначиха Арnaudов за кръчмар в местния наркооп и той, който не бе стъпвал в кръчма, оттогава не само работеше, но и живееше в нея. Сам не разбра как се озова там, но някой му подаде сламка и той я хвана.

– Господ ни дава онова, което искаме, но не пита как точно го искаме... – казваше той после, имайки предвид свободата – кръчмарска, но все пак свобода.

Изглежда обаче назначението бе станало през главата на Страшников и той побесня:

– Кръчмата в Долно, попът – от Долно, всички чули вражеската агитация – също. Ще видят те где зимуват раците!

Едно не можеше да му се отрече – беше специалист по зимуванията.

Така започна войната между Горно и Долно Момино – обявена като рачешко зимуване, с елегантен маньовър, който включваше обединението на двете села. То щеше да укрепи общината, да намали административните разходи и най-важното – Долно Момино ще престане да съществува – първо административно, а после, ако е рекъл Господ, и в буквалния смисъл. И накрая обединението веднъж завинаги щеше да отстрани една прастара обърканост, която открай време тормозеше всички, или... да я узакони завинаги.

Някога, когато моминчани за една нощ станаха комунисти, тези от долната махала, която някога кой знае защо се наричаше Горно Момино, приеха покръстването с послушание, а онези – от горната, която пак по неизвестни причини преди именуваха Долно Момино, проявиха инат и приеха да бъдат комунисти, но дълбоко в себе си останаха такива, каквито бяха – анархисти, неприемащи властта, която и да е тя. Подобни изневери не бяха по вкуса на Партията, която изискваше висша преданост.

Обединението (няма село – няма проблем) разпали бойните действия като лагерен огън. Кметството на Долно Момино бе закрито, а новото, естествено, остана в „червения“ сектор – Горно Момино, което все така си беше долу.

– Не може използват „Долно“ – отсеке Страшников и така постигна най-важната си цел – убеди хората, че реката винаги е текла и тече от долу нагоре.

„Опозицията“ естествено възприе сливането като въпиюща несправедливост. То обаче имаше и добра страна: скелетът на царския бирник, невестата, зазидана в темелите на моста, неестественото течение на реката – всичко това напомняше на чуждоземците, че тук хората живеят в друга координатна система и очевидното беше без значение.

Разбира се, и тези от Долно, и ония – от Горно Момино, бяха комунисти. Ролята на „опозиция“ обаче даде на „долните“ статут на „честни“. Все пак, след като гласността изстреля обществото в нова орбита, то отчаяно се нуждаеше от допустима доза честност.

Фичо, чиято неестествена прямота му създаваше проблеми, още преди да го подстрижат за монах, сега – „подстриган“ за кръчмар, каза:

– Честните са по-опасни...

Този път Страшников не обърна внимание, просто защото не вярваше нито на едните, нито на другите и, честно казано, не можеше да реши кои са по-опасни.

– Нашите (имаше предвид тия от Горно) са послушни, но доколко можем да разчитаме на послушанието – гледат като телета. Ония, отвъд Струма, са анархисти, дори не искам да ги коментирам, но и едните, и другите са готови на всичко само и само да те провалят – споделяше тревогата си той.

На всичкото отгоре размирната махала се ши-

реше в равно като тепсия поле и докато от едната страна поне Струма служеше за демаркационна линия, то от другата нагло надзърташе призрактът на свободомислието, а той, както е добре известно, най-добре вирее из гладните равнини. Страшников все се заканваше:

– Тия реакционери са против прогреса! Те не го заслужават и се кълна, че ще им покажа какво значи истински прогрес. Какво си мислят те, че някой ще ги търпи пашитни? Трябва да се отнасяме по-сериозно към бъдещето, другари!

● **НЯМА ДА ТЪРПИМ ШПИОНИТЕ!** ●

Така „При попа“, не беше просто израз, а единствената ясна посока. Когато Бог е създал човека, Той не е изяснил една важна подробност и го е направил така, че стане ли дума за посока, разумът предпочита да я усеща ясна, вместо вярна. На простосмъртния не му е дадено да знае дали посоката е вярна. Именно затова Фичо постигаше яснота, достижима единствено за религията и алкохола.

След като се примири с назначението, Страшников откри предимството на новото положение – враговете бяха на едно място, което той предпочиташе да контролира, вместо да закрие. Все повтаряше:

– Трябва да знаем кога врагът се отпуска и е готов да разкаже и майчино си мляко!

До кръчмата „културните“ дейци стигаха през папур и блатна тръстика по тънка, заплетена като конец пътека. Тя по-скоро трябваше да даде надеждата, че ако

стигнеш невредим, ще се завърнеш, па макар и с усещането, че животът вече не е същият.

Привечер в строго определен ред в пивницата влизаха седмина постоянни посетители. Всеки сядаше на отделна маса (в това село само лудостта беше обща, иначе дори от грип боледуваха поотделно). Най-напред оглеждаха опушения като тиган салон, после, още прави, от вратата отпиваха пареща глътка. В скривалището на спокойния, самодостатъчен свят те консумираха коктейл от незаконна мъдрост и незаконно щастие, гарнирани с няколко капки законно опозиционерство.

– Медитация, но от друг вид – казваше Фичо, – лек срещу скучните „кокоши“ делници.

Каквото и да беше, идваше добре на всички. А той продължаваше:

– Тук не търчим изплашени като кокошки, не си легаме по светло и пием, докога искаме...

Ей това „докога искаме“ в Момино беше академична степен по свободомислие. Хората предпочитат свободата да правят каквото искат, за да избегнат свободата да правят онова, което е необходимо.

Истината бе, че „ония“ от Горно не бяха добре дошли „при попа“. Те впрочем и не идваха – факт, който „опозицията“ коментираше с наслада. Все пак и кметството, и магазинът, и горското, и апекато³, дори пощата – всички те бяха в Горно, но кръчмата беше тук – в Долно!

– На комунист кръчма му не трябва – он си има партиен клуб! – крещяха „честните“, а попът, смутен от внезапно бликналата злоба и възможността да бъде записана на стерео, добавяше:

³ АПК – аграрно-промишлен комплекс – бел. авт.

– Прости им, Господи, не знаят какво говорят – и се кръстеше сякаш прогонваше муха.

Когато се интересуваше, Първия просто питаше секретаря Сламарски:

– Какви ги плещат ония специалисти в „Парадизо“?

И се оказваше, че няма тема, която „специалистите“ да не са коментирали. Впрочем самият Страшников делеше хората на „специалисти“ и „агенти“. Укоряваше едните заради това, че „много знаят“, а другите – че „нищо не знаят“. „Тоя поп е много опърничав, трябва да пратя там някой сигурен човек“, мислеше си той, но го търпеше.

Всяка вечер в пивницата препирните избуяваха, дебелостенните чаши дрънчаха, очите святкаха, докато долномоминските хъшове надзъртаха през маловодната Струма, сигурни, че пред тях е необятният Дунав и отправяха люти закани към Горно Момино. Напрежението изпълзваше през дъсчените фуги и показваше, че там, където пият ракия, бира и вино в една и съща чаша, всичко може да се случи.

Навън Струма мълчеше и стелеше уморените си води из равнината. По някое време, съвсем забавила ход, разливаше ленива носталгия сякаш не искаше да продължи. От двете ѝ страни, втречени и изморени от противоборство, мълчаливо се гледаха Долно и Горно. Докато надничаха през шавара, чакаха да дойде лошото, а тук лошото винаги идваше откъм другия бряг.

Свободният дух напираше през речното корито и заплашваше да срине дигите, които властта неуморно градеше. Тя самата се правеше, че не вижда просто защото бе открила новата си мантра – Перестройката. Мълчеше и се надяваше нещата да останат такива, каквито бяха, тоест под контрол.

Късно през нощта кръчмата опустваше. Изпили

дажбата си, редовните посетители поемаха през тресавището към „другия“ свят в същия ред, в който бяха дошли. Заспалилите им домове ги очакваха с друг порядък и други правила. Кръчмата дава онова, което родният дом не успява, но все пак и той има някои предимства.

Казват, че всичко е написано. Това е за успокоение. Хората бягат от отговорността да знаят какво ще се случи. Затова са обречени да усещат по-скоро какво няма да се случи. Това пак е заради очакванията, всички обичаме да се питаме доколко нещо, което не се е случило, е фатално.

В полунощ Фичо сядаше на дървеното стълбище, запалил дългата като бастун цигара. Той смучеше тежкия, парещ като ютия качак и чакаше. Надяваше се да зърне Росина преди залеза на луната не само защото на лунна светлина виждаше всичко като на длан, а защото тогава жената изглеждаше напълно нереална, а той не можеше да понася реалността. Опитваше се да не храни големи надежди, но на надеждите не им пука дали ги храниш, или ги държиш гладни, те са като уличните кучета – все намират как сами да се нахранят. Колкото и на пръв поглед да е невинна, надеждата е очакване, а то е лукс, който на тази възраст кръчмарят не можеше да си позволи. Както има филми, забранени за деца „под шестнайсет години“, така трябва да има и очаквания, забранени за мъже „над петдесет“. Затова Филип Арнаудов – бившият отец Герасим, дръпнатият рокер и настоящият кръчмар Фичо, след онази паметна нощ вече двайсет и осем години нито веднъж не отиде при нея. Твърде много бяха причините и като беше свещеник, когато му бе забранено почти всичко, оказа се – и като кръчмар, когато на пръв поглед всичко му беше разрешено.

– Да се откажеш от нещо е по-честно, отколкото да го грабнеш при първа възможност – мърмореше си той, но знаеше, че честността е обикновена глупост.

Заради тъмнината очите му сълзяха, но пред истинските той предпочиташе тези сълзи, а и май напоследък доста се беше размекнал. Дори да изпуснеше луната, нямаше да е голяма трагедия, дори щеше да е по-добре – ще стои и ще гледа нощта, достатъчно е само да знае, че тя е там и се къпе, петдесетина метра по-нагоре, онези метри, които той никога не премина и никога нямаше да премине.

Тялото ѝ фосфоресцираше на лунна светлина. Понякога мъжът виждаше дори зърната и извивките на устните. Тя не се криеше, не пестеше нищо – тази прекрасна и нахална циганка, която бе решила да го убие с възбуда, знаеше ефекта на всяко движение. Отдавна бе наясно, че оня, който си позволи да се влюби в нея, ще си плати. Всъщност той като че ли започна да вярва в езическата готовност на човека да се лиши от най-скъпото и красивото, а в името на какво – Фичо не знаеше.

Това е краят, мой единствен приятелю

Краят

Боли, за да ви освободи

Но вие никога няма да ме последвате

Краят на смях и тихи лъжи

Краят на нощта, ние се опитахме да умрем

Това е краят.